

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS IR AMŽIAUS PAGRINDAIS PRIIMANT Į DARBĄ VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBOJE TYRIMO

2021 m. liepos 22 d. Nr. (21)SN-114)SP-30
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2021 m. birželio 2 d. buvo gautas pareiškėjos A. P. (toliau – Pareiškėja) 2021 m. birželio 1 d. skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu priimant į darbą Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyboje prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VVTAĮ Tarnyba).

Pareiškėja skunde rašė, kad 2021 m. gegužės 28 d. 09:05 val. dalyvavo konkurse užimti VVTAĮ Tarnybos vyriausiojo specialisto pareigas (Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pozicija); 11:46 val. Pareiškėja gavo el. laišką, kuriame buvo nurodyta, jog ji užėmė 2 (antrą) vietą.

Pareiškėja teigė, kad per darbo pokalbį jautė neigiamą nusistatymą savo atžvilgiu ir diskriminacines nuostatas. Pareiškėja skunde rašė:

„Buvo akcentuojama, kad vaizdo pokalbis yra įrašinėjimas, tikėtina, norint padidinti įtampą ir apskritai pastebėjau, kad kaip darbo pokalbis į tokią gana, pavadinkime, nesukarintą poziciją, buvo labai sunki atmosfera. Tarsi darbo pokalbis būtų *per se* tik formalumas. Dar iš pradžių mano pavardę supainiojo, kai parodžiau asmens tapatybę liudijantį dokumentą. Į klausimą, ką Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba per žiniasklaidą turėtų komunikuoti, atsakiau, kad dabar turėtų vykti švietimas, orientuotas į visuomenės dalį, į šeimas, auginančius vaikus, patiriančius dėl pandemijos išaugusį smurtą artimoje. Turėtų būti pasakojama, kur kreiptis ieškant pagalbos, apie atvejų vadybininkus ir kt. Atsakydama pastebėjau, kad kažką užsirašė. Nieko keisto, man įprasta, kad, kai paklausia patarimų, į darbą nepriima, bet vėliau visus juos pritaiko. Tiesa, mane šiek tiek išmušė iš vėžių, kai turėjau patikslinti, kad švietimas neturėtų būti skirtas vaikams, nebent turėtų būti aiškinama vaikams, kaip jie turėtų atpažinti prievartą. Nustebo, kad ir vaikus reikia mokyti. Kaip vėlgi įprasta, kai aiškiai yra didelė tikimybė laimėti konkursą, taip ir šįkart detaliau neklausė nei apie ankstesnę patirtį, nei ką šiuo metu veikiu. Bet klausė apie viešuosius pirkimus ir į klausimą atsakiau teisingai.

Kai paklausiau, nuo kada galima pradėti dirbti, neatsakė, tik kad tikrai ne nuo pirmadienio“ (citatu kalba netaisyta).

Pareiškėja Tarnybos prašo ištirti, ar, atsižvelgiant į darbo skelbime pateiktą informaciją ir reikalavimus, Pareiškėjos pateiktus dokumentus dalyvaujant konkurse, darbo pokalbį, užfiksuotą vaizdo įrašę, kitų pretendentų atsakymus į užduotus klausimus, buvo objektyviai vertinama Pareiškėjos kandidatūra pareigoms užimti ir ar nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo, Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos ir kitų teisės aktų nuostatos.

Paprašius patikslinti skundo aplinkybes, 2021 m. birželio 14 d. Tarnyboje buvo gautas Pareiškėjos 2021 m. birželio 11 d. el. laiškas. Pareiškėja paaiškino, kad jos negalia yra fizinė ir akivaizdi. Jos negalia susijusi su konkurso į VVTAĮ Tarnybos siūlomas vyriausiojo specialisto pareigas rezultatais tuo, kad Pareiškėjos kandidatūra buvo prasčiau vertinama.

Pareiškėjai vien darbo skelbimo turinys sukėlė įtarimą – kodėl kandidatuojančią į Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus specialisto pareigas vienas iš reikalaujamų išsilavinimo variantų yra ugdymo mokslo kryptis. Pareiškėja teigė, kad jos turimas išsilavinimas ir kvalifikacija viršija specialiuosius reikalavimus. Pareiškėja mano, kad buvo diskriminuojama ir dėl amžiaus, nes šio darbo konkurso atveju amžių patvirtinančią dokumentą VVTAĮ Tarnyba buvo gavusi. Pareiškėja teigė, kad konkurso nelaimėjo dėl negalios ir dėl amžiaus. Pareiškėja taip pat paaiškino, kad ji mano, jog buvo vertinama neobjektyviai, nes jos nebuvo klausama nei apie jos įgytą darbo patirtį, nei apie tai, ką ji dabar veikia, nei detaliau apie žiniasklaidą ir darbą jame, t. y., nieko, „kas galėtų nusverti trūkumus“. Pareiškėja teigia netgi „per ekraną“ jautusi „didelį nepalaikymą ir išankstinį nusistatymą“.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2021 m. birželio 21 d. raštu Nr. (20)SN-114)S-326 kreipėsi į VVTAĮ Tarnybą ir paprašė motyvuotai atsakyti, ar Pareiškėja dalyvavo konkurse į VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas; dėl kokių priežasčių Pareiškėja nelaimėjo konkurso į VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas; ar tai buvo susiję su Pareiškėjos negalia ar amžiumi; ar VVTAĮ Tarnyba turėjo informacijos apie Pareiškėjos negalią; jei taip – koku būdu gavo tokią informaciją; ar kandidatas, laimėjęs konkursą užimti VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas, turi negalią; buvo paprašyta pateikti konkursą į VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas laimėjusio kandidato gyvenimo aprašymą (CV); kokios konkursą į VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas laimėjusio kandidato kvalifikacinės (arba kitos) savybės buvo aukštesnės nei Pareiškėjos.

Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimu susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2021 m. birželio 30 d. Tarnyboje buvo gautas VVTAĮ Tarnybos 2021 m. birželio 30 d. raštas Nr. S-1790 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

VVTAĮ Tarnyba nurodė, kad Pareiškėja 2021 m. gegužės 28 d. 9 val. 5 min. nuotoliniu būdu dalyvavo atrankoje užimti VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas. Iš viso atrankoje dalyvavo 3 pretendentai.

VVTAĮ Tarnyba paaiškino, kad Pareiškėja atrankos nelaimėjo, nes Pretendentų atrankos į Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas komisijos, sudarytos Tarnybos direktoriaus 2021-05-26 įsakymu Nr. BV-176 „Dėl pretendentų atrankos komisijos sudarymo“ (toliau – Komisija), narių skirtų balų vidurkis buvo žemesnis už pirmąją vietą atrankoje užėmusio pretendento vidurkį, t. y., Komisijos nariai nusprendė, kad Pareiškėja į Komisijos klausimus atsakė ne taip išsamiai, kaip atranką laimėjęs pretendentas. Pareiškėjos balų vidurkis – 7,0, laimėjusio atranką pretendento – 8,6. VVTAĮ Tarnyba patvirtina, kad Pareiškėjos užimta antra vieta atrankoje nesusijusi su jos amžiumi ir (arba) negalia. Taip pat VVTAĮ Tarnyba teigė, kad neturėjo duomenų apie Pareiškėjos negalią ir neturėjo duomenų apie konkursą laimėjusio pretendento negalią.

VVTAĮ Tarnyba taip pat pabrėžė, kad, vadovaujantis Konkursų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose ir viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496, 17 punktu, vykdant pretendentų atranką vertinama pretendento profesinė arba darbo patirtis ir dalykinės savybės.

Komisija pakankamai gerai įvertino Pareiškėjos turimą komunikacijos srities (žurnalistikos) išsilavinimą ir žurnalisto, korespondento bei kūrybinio rašymo koordinatoriaus profesinę patirtį, įgytą iki 2018 m. (Pareiškėja kaip vieną iš galimų savo silpnųjų savybių įvardijo grįžimą į žiniasklaidos veiklą po daugiau nei dvejų metų pertraukos), tačiau aukštesnį vertinimo balą Komisija skyrė kitam pretendentui dėl to, kad pretendentas turėjo patirties organizavimo ir koordinavimo srityje, vaiko teisių apsaugos srityje, kas, Komisijos vertinimu, galimai paskatintų efektyvesnę komunikaciją šios srities klausimais, lyginant su Pareiškėjos turima kompetencija švietimo ar (ir) turizmo informavimo srityse.

VVTAĮ Tarnybos teigimu, vertinant pretendentų pasirengimą vykdyti vieną iš šias pareigas einančio darbuotojo funkcijų – rengti viešųjų pirkimų technines specifikacijas ir prižiūrėti viešųjų

pirkimų vykdymą – abu pretendentai įvardijo neturintys praktinės patirties, tačiau atrankos pokalbio metu laimėjęs pretendentas pademonstravo esąs labiau įsigilinęs į Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą, rodė motyvaciją ir toliau gilintis, bendradarbiauti su kolegomis. Komisijos vertinimu, tai parodė šio pretendento kruopštumą, atsakingumą, didesnę motyvaciją tobulėti, įgyvendinant šią funkciją, nei atitinkamai Pareiškėjos išsakyta pozicija dėl su viešaisiais pirkimais susijusių funkcijų (Pareiškėja teigė žiūrėjusi įstatymu numatytą reglamentavimą ir minėjo, jog veikia atitinkamos institucijos, galinčios konsultuoti arba teikti pagalbą).

Vertinant konkurso dalyvių dalykinės savybes, kaip nurodė atsakyme VVTAĮ Tarnyba, išryškėjo laimėjusio pretendento didelė motyvacija dirbti vaiko teisių apsaugos srityje (dėl pirmiau minėtos įgytos patirties ir domėjimosi šia sritimi), analitinis mąstymas (pasvarstymai, kaip susieti statistinius vaiko teisių apsaugos duomenis su komunikacija, galimomis prevencijos priemonėmis ir pan.). Aukštesnį vertinimą paskatino pretendento pademonstruotas iniciatyvumas, įvardintas darbštumas, atsakomybė už rezultatus, polinkis bendradarbiauti. Šios dalykinės savybės bei pirmiau minėta profesinė organizacinio darbo patirtis bei darbas vaiko teisių apsaugos srityje, Komisijos vertinimu, lėmė aukštesnį laimėjusio pretendento vertinimą ir tinkamesnį pasirengimą įgyvendinti numatytas funkcijas: ne tik organizuoti ir įgyvendinti visuomenės švietimą, bet ir rengti viešųjų pirkimų technines specifikacijas, organizuoti viešuosius renginius ir kt.

Komisijai atrankos pokalbio metu apie savo turimą negalią Pareiškėja neminėjo, pokalbio metu vos „juntamas kalbos (dikcijos) neaiškumas“ visiškai netrukdė suprasti nuosekliai dėstomas Pareiškėjos mintis, „jokių negalios apraiškų Komisija neidentifikavo“, be kita ko, funkcijos nėra susijusios su viešu kalbėjimu, atstovo spaudai pozicija, tad vertinimui tai jokios įtakos neturėjo ir jokių būdu negalėjo turėti.

VVTAĮ Tarnyba pabrėžė, kad, atsižvelgus į išdėstytas aplinkybes, nėra pagrindo daryti prielaidos dėl diskriminacijos buvimo, nes laimėjusio atranką pretendento darbo patirtis ir dalykinės savybės buvo įvertintinos aukštesniu lygiu nei Pareiškėjos.

VVTAĮ Tarnyba taip pat pridėjo atranką laimėjusio pretendento gyvenimo aprašymo kopiją.

2021 m. liepos 20 d. Tarnyboje buvo gauti VVTAĮ Tarnybos el. laiškai, kuriais Tarnybai buvo persiųsti 2021 m. gegužės 28 d. konkurso į Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybę darbo pokalbių įrašai su Pareiškėja ir kitu (laimėjusiu) pretendentu.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a n t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar VVTAI Tarnyba, nepriimdama Pareiškėjos į darbą, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminaciją dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis). Konvencijos 27 straipsnyje („Darbas ir užimtumas“) numatyta, kad valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į darbą lygiai su kitais asmenimis; ši teisė apima teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui iš laisvai pasirinkto darbo ar iš laisvai priimto darbo pasiūlymo darbo rinkoje ir darbo aplinkoje, kuri yra atvira, tinkama visiems ir prieinama neįgaliesiems. Valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina ir skatina įgyvendinti teisę į darbą, įskaitant teisę į darbą tų asmenų, kurie tampa neįgalūs dirbdami, imdamosi atitinkamų priemonių, įskaitant ir teisės aktų priėmimą, kuriomis *inter alia* būtų uždrausta diskriminacija dėl neįgalumo visais klausimais, susijusiais su visomis užimtumo formomis, įskaitant įdarbinimo sąlygas, priėmimą į darbą ir darbą, darbo išsaugojimą, kilmą tarnyboje ir saugias ir sveikas darbo sąlygas (a punktas); lygiai su kitais asmenimis ginamos neįgaliųjų teisės į teisingas ir palankias darbo sąlygas, įskaitant lygias galimybes ir vienodą atlyginimą už tokios pat vertės darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo ir skundų patenkinimą (b punktas); užtikrinama, kad neįgalieji galėtų įgyvendinti savo darbo ir profesinių sąjungų teises lygiai su kitais asmenimis (c punktas); neįgaliesiems suteikiama galimybė veiksmingai dalyvauti bendrose techninio ir profesinio orientavimo programose, įdarbinimo tarnybose ir profesiniame bei tęstiniame mokyme (d punktas); skatinamos neįgaliųjų užimtumo galimybės ir kilmis tarnyboje darbo rinkoje, taip pat pagalba ieškant, gaunant, išlaikant

darbą ir sugrįžtant į darbą (e punktas); skatinamos savarankiško darbo, verslumo, kooperatyvų plėtros ir nuosavo verslo pradėjimo galimybės (f punktas); suteikiamos galimybės neįgaliosius įdarbinti viešajame sektoriuje (g punktas); skatinamas neįgaliųjų įdarbinimas privačiajame sektoriuje, nustatant atitinkamas politikos kryptis ir priemones, kurios gali apimti pozityvių veiksmų programas, paskatinimą ir kitokias priemones (h punktas); užtikrinta, kad neįgaliesiems darbo vietoje būtų tinkamai pritaikytos sąlygos (i punktas); skatinamas neįgaliųjų darbo patirties įgijimas atviros darbo rinkos sąlygomis (j punktas); skatinama neįgaliųjų profesinė ir kvalifikacinė rehabilitacija, darbo vietų išsaugojimas ir sugrįžimo į darbą programos (k punktas).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje

ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja 2021 m. gegužės 28 d. dalyvavo konkurse į VVTAĮ Tarnybos Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas. Iš viso atrankoje dalyvavo 3 pretendentai. Pareiškėja tą pačią dieną gavo informaciją, kad nebuvo atrinkta į siūlomas pareigas, t. y., užėmė antrą vietą. Pareiškėja savo 2021 m. birželio 1 d. skunde (užpildytoje formoje) nurodė negalį kaip pagrindą (priežastį), dėl kurio pajuto ne tokį palankų vertinimą, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų vertinamas kitas asmuo.

Paprašius detalesnės informacijos, Pareiškėja 2021 m. birželio 14 d. Tarnyboje gautu el. laišku paaiškino, kad jos negalia yra fizinė ir akivaizdi (Pareiškėja prie el. laiško pridėjo neįgaliojo pažymėjimą, kuriame nurodyta, kad Pareiškėja yra iš dalies darbinga ir jai nustatytas 35 proc. darbingumo lygis). Pareiškėja taip pat paaiškino, kad jos negalia yra susijusi su konkurso į vyriausiojo specialisto pareigas rezultatais tuo, kad Pareiškėjos kandidatūra yra prasčiau vertinama (buvo prasčiau įvertinta). Tuo pačiu el. laišku Pareiškėja nurodė, kad mano, jog buvo diskriminuojama ir dėl amžiaus. Pareiškėja rašė mananti, kad konkursas buvo vykdomas neobjektyviai dėl jos negalios, nes jos nebuvo klausama nei apie įgytą darbo patirtį, nei apie tai, ką Pareiškėja dabar veikia, nei detaliau apie jos darbą žiniasklaidoje.

Pažymėtina, kad pareiškėjai, pateikdami skundą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, turi nurodyti aplinkybes (vadinamas *prima facie*), leidžiančias daryti prielaidą dėl diskriminacijos fakto buvimo. Asmeniui nurodančiam *prima facie* aplinkybes reikia pateikti tokius duomenis: kad ieškovas priklauso tam tikrai įstatymų ginamai grupei, t. y., nurodyti, kad priklauso tam tikrai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės ar religijos grupei; nurodyti, kokiuose santykiuose ieškovas buvo su atsakovu, kai patyrė galimai diskriminacinį poveikį – darbo, viešųjų paslaugų ir pan.; informuoti, kad buvo nepalankaus atsakovo poveikio subjektas ir kaip tas nepalankus poveikis ieškovo atžvilgiu pasireiškia; pateikti faktines aplinkybes, kad atsakovas panašioje situacijoje su kitais asmenimis, nepriklausančiais ginamųjų grupei, elgėsi palankiau nei su

ieškovu (pagal Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. liepos 19 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I-2531-643/2018, teismo proceso numeris AB-37682-3-61-3-01139-2018-8).

Pažymėtina, kad nors Pareiškėja nurodė pagrindus, kuriais mano, kad yra diskriminuojama, bei kitas *prima facie* aplinkybes, Pareiškėja išsamiai nepaaiškino (nepateikė daugiau argumentų), kodėl ji mano, kad buvo mažiau palankiai vertinama būtent dėl negalios ir amžiaus.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus. Lygių galimybių kontrolieriaus kompetencija apima vertinimą, ar priimant į darbą buvo / nebuvo taikytas mažiau palankus elgesys Lygių galimybių įstatyme ar Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme numatytais pagrindais, įskaitant dėl negalios ar amžiaus.

Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme (Tarnybai pateikė Pareiškėja) nurodyti specialieji reikalavimai: turėti socialinių mokslų ar ugdymo mokslų krypties grupės aukštąjį universitetinį (bakaluro kvalifikacijos laipsnis) išsilavinimą ar jam prilygintą išsilavinimą (3.1 papunktis); turėti 2 metų darbo patirtį komunikacijos arba organizavimo ir koordinavimo, arba vaiko teisių apsaugos srityje (3.2 papunktis); būti susipažinusi su Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais visuomenės informavimą ir oficialiosios informacijos teikimo tvarką, viešąjį administravimą, žinoti teisės aktus, reglamentuojančius dokumentų rengimą, viešųjų pirkimų organizavimą (3.3 papunktis); gebėti savarankiškai planuoti ir organizuoti savo veiklą (3.4 papunktis); mokėti sklandžiai dėstyti mintis raštu ir žodžiu, gebėti kaupti, analizuoti, sisteminti, apibendrinti informaciją, rengti išvadas (3.5 papunktis); mokėti dirbti *Microsoft Office* programiniu paketu, žinoti taikomųjų kompiuterinių programų pagrindus, mokėti naudotis elektroninėmis informacijos ieškos ir platinimo sistemomis (3.6 papunktis).

Šias pareigas einančio darbuotojo funkcijos: organizuoja ir įgyvendina visuomenės švietimą vaiko teisių apsaugos klausimais (4.1 papunktis); bendradarbiauja su paslaugų teikėjas, kontroliuoja paslaugų teikimo kokybę (4.2 papunktis); dalyvauja susitikimuose ir (ar) renginiuose, kuriuos organizuoja paslaugų teikėjai (vietoje sprendžia kylančias problemas, prižiūri teikiamų paslaugų kokybę) (4.3 papunktis); rengia ir pildo dokumentus apie organizuojamų visuomenės švietimo vaiko teisių apsaugos klausimais veiklą įgyvendinimą (4.4 papunktis); esant poreikiui, inicijuoja visuomenės švietimo vaiko teisių apsaugos klausimais veiklą paketis (4.5 papunktis); rengia viešųjų pirkimų technines specifikacijas, prižiūri viešųjų pirkimų vykdymą (4.6 papunktis); skyriaus vedėjui teikia informaciją apie organizuojamų visuomenės švietimo vaiko teisių apsaugos klausimais veiklą

įgyvendinimo eigą ir kokybę (4.7 papunktis); organizuoja ir (ar) dalyvauja organizuojant Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jos teritorinių padalinių viešuosius renginius (konferencijas, seminarus, renginius žiniasklaidai ir pan.) (4.8 papunktis); pagal skyriaus kompetenciją dalyvauja VVTAĮ Tarnybos direktoriaus tvirtinamų projektų komandų darbe, darbo grupių, komisijų veikloje (4.9 papunktis); atlieka kitas su skyriaus veikla susijusias funkcijas ir skyriaus vedėjo nenuolatinio pobūdžio pavedimus, reikalingus Tarnybos veiklos planui pasiekti (4.10 papunktis).

Pabrėžtina, kad siūloma Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybė yra skirta asmeniui dirbančiam pagal darbo sutartį, t. y., ne valstybės tarnybos pareigybė.

Atkreiptinas dėmesys, kad VVTAĮ Tarnyba teigė, jog neturėjo informacijos apie Pareiškėjos negalią, bet darbo pokalbio metu buvo vos juntamas kalbos (dikcijos) neaiškumas, bet, pasak VVTAĮ Tarnybos, tai netrukdė suprasti nuosekliai dėstomas mintis ir jokių negalios apraiškų Komisija neidentifikavo. Be to, VVTAĮ Tarnyba pabrėžė, kad siūlomos pareigos nėra susijusios su viešu kalbėjimu, tad „vos juntamas kalbos (dikcijos) neaiškumas“ vertinimui įtakos neturėjo. VVTAĮ Tarnyba teigė, kad Pareiškėjos užimta antra vieta nesusijusi jos amžiumi ir (arba) negalia.

Dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu pažymėtina, kad, pagal Pareiškėjos skelbiamą informaciją, skundo pateikimo Tarnybai metu Pareiškėjai buvo 32 metai. Pagal VVTAĮ Tarnybos pateiktą atrinkto kandidato (laimėjusio konkursą) gyvenimo aprašymą, šis asmuo konkurso metu buvo 37 metų amžiaus, t. y., skirtumas tarp šių dviejų kandidatų yra tik 5 metai.

VVTAĮ Tarnyba paaiškino, kad Komisija aukštesnį vertinimo balą skyrė kitam pretendentui (ne Pareiškėjai), nes kitas pretendentas turėjo patirties organizavimo ir koordinavimo srityje, vaiko teisių apsaugos srityje, o tai, Komisijos nuomone, galimai paskatintų efektyvesnę komunikaciją šios srities klausimais, lyginant su Pareiškėjos turima kompetencija švietimo ar (ir) turizmo informavimo srityse. Taip pat Tarnybai buvo paaiškinta, kad viena iš numatytų pareigybę užimsiančio asmens funkcijų būtų „rengti viešųjų pirkimų technines specifikacijas ir prižiūrėti viešųjų pirkimų vykdymą“. Abu pretendentai neturėjo praktinės patirties, bet atranką (konkursą) laimėjęs kandidatas, pasak VVTAĮ Tarnybos, buvo labiau įsigilinęs į Viešųjų pirkimų įstatymą, rodė motyvaciją ir toliau gilintis bendradarbiaujant su kolegomis. VVTAĮ Tarnyba taip pat teigė, kad laimėjęs kandidatas turėjo didelę motyvaciją dirbti vaiko teisių apsaugos srityje (dėl pirmiau minėtos patirties ir domėjimosi sritimi), analitinį mąstymą, aukštesnį vertinimą taip pat lėmė pademonstruotas iniciatyvumas, darbštumas, atsakomybė už rezultatus, polinkis bendradarbiauti.

Susipažinus su konkurso į Viešųjų ryšių ir komunikacijos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas garso bei vaizdo įrašais (Pareiškėjos ir konkurso laimėjusio kandidato) darytina išvada, kad darbo pokalbių metu nebuvo išvelgtini mažiau palankaus elgesio Pareiškėjos atžvilgiu požymiai.

Primintina, kad remiantis Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatomis teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjamu atveju VVTAĮ Tarnyba pateikė argumentus, dėl kurių Pareiškėja nelaimėjo konkurso į siūlomas pareigas ir buvo pasirinktas kitas kandidatas, turėjęs aktualios darbo patirties, parodęs didesnę motyvaciją ir kitas dalykines savybes. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad VVTAĮ Tarnyba tinkamai įvykdė įrodinėjimo pareigą ir pateikė priežastis, dėl kurių pasirinko kitą kandidatą, o šios priežastys buvo objektyvios, susijusios su dalykinėmis savybėmis ir ankstesne aktualia darbo patirtimi, bet ne tam tikrais asmens tapatybės požymiais (negalia, amžius), kuriais pagal įstatymus diskriminacija yra draudžiama. Savaimė faktas, kad Pareiškėja turi negalią, o kitas kandidatas ne, jeigu Pareiškėjos vertinimas yra paremtas objektyviomis aplinkybėmis (dalykinėmis savybėmis, aktualia darbo patirtimi ir pan.), nesusijusiomis su jos negalia, negali reikšti, kad Pareiškėja buvo vertinama neobjektyviai būtent dėl jos negalios, o tokia situacija negali būti laikoma diskriminacija negalios pagrindu. Prastesnis vertinimas privalo būti susijęs su asmens tapatybės požymiais (amžiumi arba negalia – šiuo atveju), kad galėtų būti laikomas diskriminacija.

Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju, išanalizavus bylos metu surinktą medžiagą, negalima teigti, kad Pareiškėja buvo diskriminuojama dėl negalios arba amžiaus.

Dėl šių priežasčių skundo tyrimas nutraukiamas, nepasitvirtinus nurodytiems pažeidimams.

Papildomai informuojame, jog remiantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso 220 straipsnio 1 dalies nuostatomis darbo santykių dalyvis, kuris mano, kad kitas darbo teisės subjektas pažeidė jo teises dėl darbo teisės normų ar abipusių susitarimų nevykdymo ar netinkamo jų vykdymo, į darbo ginčų komisiją su prašymu išnagrinėti darbo ginčą dėl teisės privalo kreiptis per tris mėnesius, o neteisėto nušalinimo, neteisėto atleidimo iš darbo ir kolektyvinės sutarties pažeidimo atvejais – per vieną mėnesį nuo tada, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie jo teisių pažeidimą. Jeigu Pareiškėja abejoja, ar VVTAĮ Tarnyba tinkamai vykdė priėmimo į darbą procedūrą, arba Pareiškėja mano, kad ši tarnyba neteisėtai atsisakė priimti ją į darbą, turėtų kreiptis į darbo ginčų komisiją ir pradėti darbo ginčo procedūrą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti Pareiškėjos skundą nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir VVTAI Tarnybą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė